

Srpska filmska pomama

Author: [Goran Gocic](#)

Srbi se okupljaju u bioskopu kako bi izbegli surovu stvarnost Milosevicevog rezima

"Gledam mnogo holivudskih filmova, ali nikad ne propustam domace", kaze Milica, beogradski filmofil, jedna od 300.000 gledalaca koliko ih je doslo da vidi "Porodicno blago", hit velikog platna ove sezone u Srbiji.

Cak i pre raspada bivse Jugoslavije, kada je njeno 24 milionsko stanovnistvo zivelo u relativnom blagostanju, igrani film koji bi privukao 300.000 gledalaca smatrao se hitom. Danas, kada se broj stanovnika spustio na manje od 10 miliona, i kada Srbija ima najmanji bruto-nacionalni proizvod u citavoj Evropi, ovakav odziv gotovo da predstavlja pravo чудо.

Zajedno sa Iranom, Indijom i Kinom, Jugoslavija pripada onim zemljama u kojima termin "domaca filmska industrija" jos uvek nesto znaci. Takvih zemalja je sve manje, jer je u ostalom delu sveta, od Cape Towna do Rejkavika na listi najgledanijih uvek istih deset filmova. U Srbiji su 1998.godine od deset najgledanijih filmova, pet bili domaci, sto je uspeh nezabelezen cak i u zemljama sa tako dugom i bogatom kinematografskom tradicijom kao sto su Italija i Francuska.

Mozda se pitate kako uopste tako osiromasena zemlja, jos uvek pod jarmom ekonomskih sankcija i pritesnjena mnogobrojnim drugim problemima moze da napravi i do deset filmova godisnje. I to dobrih. U prici o upornom opstanku jugoslovenske filmske industrije, nemastina je pobedjena.

Jugoslovenski filmovi ne uzivaju zastitu kakvom mogu da se pohvale ostale uspesne domace filmske industrije. Indija i Kina ne dozvoljavaju holivudskim filmovima da ravnopravno konkurisu domacem filmu. Francuska putem GATT sporazuma (Opsti sporazum o carinama i trgovini) ubira velike takse i na taj nacin stiti domace filmove od naleta holivudskih dzinova. U Jugoslaviji se filmovi iz SAD kupuju i prikazuju bez ikakvih ogranicenja uvoza ili restrikcija, no ipak, vecina gledalaca se odlucje za domace filmove.

Jugoslovenska filmska industrija uziva ugled ne samo u zemlji, vec i u inostranstvu. Jugoslovenski reditelji kruze festivalima na kojima cesto ubiraju nagrade. Evropski parija jos uvek moze da isplazi jezik na medjunarodnu zajednicu kad su u pitanju njegovi kinematografski uspesi. Uspesni filmovi mogu da posluze kao dobra reklama za svaki, cak i nakazan rezim. U Jugoslaviji to nije slucaj. Ili, bar - ne vise.

Do pre nekoliko godina, filmska industrija mogla je da racuna na izvesnu pomoc od drzave. Radio televizija Srbije bi unapred otkupila TV prava na prikazivanje igranih filmova, preuzevsi na taj nacin ulogu koproducenta, sto je uobicajena praksa sirom Evrope. U poslednje vreme, cak ni to vise nije slucaj. Tako vec sada period vlasti nepopularne ministarke kulture, Nade Popovic-Perisic i njene pompezne kampanje "godina kulture" izgledaju kao stara dobra vremena.

Mnogi jugoslovenski filmovi imaju potpuno rusilacki ton, sto mozda objasnjava njihovu popularnost u inostranstvu i obustavljanje drzavne pomoci. Film Gorana Paskaljevica, "Balkanski kabare", doziveo je hvalospeve u Hrvatskoj i SAD. Film se bazira na hit predstavi Dejana Dukovskog, "Bure baruta", i sastavljen je od serije vinjeta ciji junaci, ponekad i bukvalno, eksplodiraju od pritiska koji im namece jugoslovenska svakidasnjica. Mladic otima autobus krcat putnicima, najbolji prijatelji poveravaju jedni drugima mracne tajne, jednu zenu secanja na rat teraju na samoubistvo. Film "Rane", Srdjana Dragojevica, je moderna moralna bajka o tri tinejdzera koji odrastaju u ratu, da bi potom postali kriminalci.

Drzavne novine "Politika", ostro su napale "Balkanski kabare", a reklama za "Rane", povucena je sa drzavne televizije. Medjutim, Milosevicev rezim koji inace poseze za "blagim" metodima zabrane gde god je

to moguće, u slučaju filma, odustao je od gvozdene pesnice koju je nedavno koristio u okršaju sa slobodnim medijima.

U svakom slučaju, čak i najradikalniji filmovi su samo indirektno politički i mnogi domaći hitovi su isto toliko bezanje od stvarnosti koliko i svakidasnji holivudski repertoar. Uz "Balkanski kabare" i "Rane", tu su i komedije, kao npr. "Porodično blago", "Laganje za zvezde" i "Tri palme za dve bitange i ribicu" čije uspehe treba tražiti isključivo u njihovom zabavnom karakteru.

Tako se, za sada, prema bioskopu i pozoristu i dalje primenjuje prilično popustljiva politika, uprkos sklonosti teatra ka oštroj satiri. Radio pozorište "Indeks" redovno izvodi parodije na račun Miloševićeve porodice u kojima je satira mnogo oštija od one u "Spitting Image". Do sada nije bilo otvorenih zabrana ili hapšenja, mada su vlasti nedavno pokušale da regrutuju Dušana Kovacevića, istaknutog pozorišnog reditelja.

Trenutno, filmovi se i dalje prikazuju, a publika i međunarodne nagrade ne izostaju. Međutim, režim koji uspeva da uništi sve čega se dohvati, od ekonomije, do opozicije, policije, medija i vojske, na kraju će se ustremiti i na filmsku industriju. Do tada, umetnička scena je jedna od retkih oblasti koje su još uvek žive i opstaju u ovoj nesrećnoj zemlji.

Goran Gocić redovno piše za IWPR

Location: [Balkans](#)
[China](#)
[Serbia](#)
[Iraqi Kurdistan](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/srpska-filmska-pomama>